

...monologate

— Salut !

— Nu.

— ?

— Nu mă saluta, că nu-ți mai răspund.

— Păi...?

— Nici un „păi“. Asta-i cronică ? Ce-i asta ? Critic ești tu, sau ce ? Așa se scrie despre munca unor oameni, despre o piesă, despre un spectacol, despre un teatru, despre un autor ?

— A...

— Fără „a“. Cum nu ți-a tremurat stiloul în mână ? Auzi lume și te minunează : „una din lucrările din ultima vreme care merită a fi menționată...“ Mai întâi învață să scrii, vezi că sînt doi de „din“ unul după altul. Pe urmă învață-te să gîndești, ar fi și timpul. Știi ce se spune despre piesa mea ? Știi ce zice toată

lumea, fără excepție? Că e prima în felul ei. Că avem, în sfârșit, o piesă de teatru. Nu pretind că e o capodoperă. Dar e o piesă. E teatru. A doua seară după premieră a venit la mine, cu lacrimi în ochi, garderobiera. Mi-a strîns mina. Știi ce mi-a spus?... De unde să știi? Ce, voi aveți timp să vorbiți cu publicul?... Dar de ce ți-aș povesti? Ai să zici că-s invenții...

— Eu...

— Lasă, vorbește mai puțin despre tine. Să mai vorbească și alții. De altfel, au și început să vorbească. Mi se pare că aici, la teatrul ăsta, ai dat un articol pentru caietul-program în 1953 și ți l-au respins pe motiv că n-ai vrut să tai câteva fraze care nu încăpeau, fiindcă ei ți-au cerut de la început să-l faci mai scurt și tu te-ai încăpăținat să-l lungești. Unii sînt de părere că de atunci porți simbetele teatrului, dar, mă rog, nu vreau să mă fac ecoul unor birfeli, chiar dacă am temeuri să nu le consider ca atare... Vreau însă să-ți arăt cît ești de incorect: „Orizontul autorului — scrie negru pe alb, nu născocesc nimic, poftim uite-te — s-a lărgit, problematica e mai complexă“. Cu alte cuvinte, pînă acum aveam orizontul îngust. Celelalte lucrări, lungi, scurte, ale mele, au fost niște ineptii. Eram un mărginit, fără problematică. Eram, pur și simplu, un stupid.

— N-am...

— Te rog, știi? În articolele tale nu se citesc numai rîndurile, ci și ceea ce e printre rînduri... Dar, pentru moment, renunț la, ca să zic așa, felul cum ai făcut analiza piesei, asta o s-o rezolv eu într-un fel, o să te dau în judecată pentru calomnie, o să văd eu ce-o să fac, n-am vreme acuma să mă gîndesc... Dar cu actorii: ce-ai avut cu actorii? Pe ei de ce-i insulti? Știi ce-a zis toată lumea? Dar absolut toată? Că în spectacolul ăsta nu i-a mai recunoscut. N-a mai știut cine anume e fiecare dintre ei. Că și-au găsit rolurile vieții. După premieră — mie nu-mi prea place să fac asemenea relatări, dar mă doare, de asta îți povestesc — ei bine, după premieră, vine la mine un băiat din figurație. Nu știu cum îl cheamă. Nu l-am văzut în viața mea. N-avea nici un interes. Plîngea. „Nene — mi-a spus — două vorbe mi-ai dat, dar ce vorbe! Să-mi trăiești!“ Și s-a dus. Nu de piesă vorbesc. Nici de rol. De actori. Și uite ce-ți iese din stiloul ăla afurisit: „a fost o distribuție bună. Se vede că actorii s-au apropiat cu căldură de roluri. Că cele mai multe le-au reușit“. Atîta găsești tu să spui despre douăzeci de oameni care și-au dat sufletul timp de cinci săptămîni...

— Pe urmă...

— Ce pe urmă? Care pe urmă? Cînd pe urmă? Cînd îi iei la refec pe fiecare în parte? Cînd zici despre fiecare ceva ca să nu se cheme că nu l-ai pominit? Nu un articol, o pagină trebuia să scrii despre actorii din teatrul ăsta. Nu mi-e de piesă. Nu mi-e de mine. Dar actorii au făcut minuni. Minuni! N-aș fi crezut niciodată că am scris eu rolul bătrînului, de pildă, dacă nu l-ar fi interpretat, așa cum l-a interpretat, cine l-a interpretat. Tu: numai rezerve. Numai țepi. Că femeia a fost puțin cam palidă în actul II, că scenele de mase au fost izbutite mai ales în actul III. Vezi că n-ai simț critic? Dacă vrei să știi, în actul III n-au fost izbutite, poftim, ți-o spun pe șleau. Pentru că mi-au tăiat jumătate de pagină de text. Dar, ce știți voi? Stați voi să comparați diferitele versiuni ale textului? Citiți voi vreodată piese?

— Cred...

— Fii mai puțin credul. Ți-ar sta oricum mai bine. Și fie și altora. Și pentru că veni vorba: ce înseamnă asta, „cred că e o regie inspirată“? Cum, „inspirată“? Dacă-i inspirată în sensul la care m-am gîndit eu — deși nu toți cititorii sînt obligați să se ocupe cu ghicitul în pagini — spune omului limpede: inspirată de text. Nimeni nu vrea să ascundă adevărul. El circulă. Nu-l poți opri. Îți ima-

ginezi ce-a făcut regizorul în seara repetiției generale, după primul tablou, când sala ovaționa? A venit la mine cu brațele deschise. Avea lacrimi. M-a strins. Mi-a zis: „Știi ce-a însemnat pentru mine textul dumitale?...“ Atît. Sper că înțelegi. Dacă e să scrii cu competență, atunci tradu ceea ce omul n-a putut să rostească mai departe. Nu umbra cu stilisticării. Că, altfel, încep să mă îndoiesc de priceperea, de calificarea ta. Zău așa! Nu te mira, pe onoarea mea că mă îndoiesc. Aici nu e vorba de mine. Ci de o critică. De un principiu. De o problemă.

— Aș...

— Stai puțin, că n-am terminat... Bine. Nu te pricepi la decor, mă rog. Nu poți fi de toate. N-ai studiat artele plastice. Oricum, decorul e o chestie mai specială. Și pictură, și arhitectură, și ornamentație, și zugrăveală. Tapet, candelabru, fotoliu. Dar să vii să-mi spui mie că „scenograful are inconsecvențe în factura decorului“, asta nu admit. Și nici nu discut. Vra să zică, e necalificat. Sau ignorant. Sau orb. Sau toate trei la un loc. Dar se poate? Cum se poate oare? În ce an scriem? Păi, despre băiatul ăsta s-a pronunțat verde chiar propriul tău ziar, nu mai departe de acum trei ani, că e un talent foarte meritoriu, sau că are merite foarte talentate, sau că e numai merit și talent, ori așa ceva, că n-am să mă apuc acum să vă învăț articolele pe de rost. Și-l faci pe el inconsecvent? Pe el, în loc să te faci pe tine? Bate-mă, omoară-mă dacă mai înțeleg ceva. Eu îți spun deschis la ce concluzie am ajuns. Nu e vorba de piesa mea, de spectacolul meu. Nu v-a plăcut, să vă fie de bine, casa teatrului vorbește, toată noaptea primesc telefoane dacă n-am un bilet; mă rog, nu despre asta vreau să-ți vorbesc. Dar te întreb: așa se face critica? Iată concluzia mea. Voi sînteți prea tineri. Nu cunoașteți teatrul. N-aveți carte. Nu sînteți serioși. Nu vă dezvoltați. Nu creșteți. Nu jucați voi înșivă, ca să vedeți ce-i aia teatru. Ehe... Pe mine, îți spun cu toată sinceritatea: critica nu mă interesează și nu m-a interesat niciodată, nici n-o să mă intereseze vreodată. Dar pentru tine vorbesc. Că am crezut cîndva c-o să iasă ceva din tine și văd că am sperat degeaba. Și-mi pare chiar bine că te-am întîlnit, ca să-ți spun cît mai e vreme: vedeți-vă serios de treabă, scrieți cu argumente, nu ala-bala-portocala, nu cai verzi pe pereți, faceți să vă înțeleagă omul, nu vă prostiți...

— Ia...

— Ascultă și pe alții, nu...

— Tocmai, ia ascultă-mă și pe mine nițel.

— Nu săriți cu gura cînd vă spune omul de-a dreptul ce gîndește...

— Uite ce e: de ce nu te duci...

— Știu unde vrei să mă trimiți: la atemeu, la discuții.

— Nu, nu știi. De ce nu te duci la conducerea gazetei noastre să-i spui: vreau să contraargumentez cronică apărută la dumneavoastră. Și să pui pe hîrtie ce mi-ai spus mie... cu argumente...

— Păi ce, eu am vreme de-alde astea? Scrieți voi, că de aia sînteți gazetari. Numai să scrieți corect, așa cum se cuvine, nu...

— Nu, cum?

— Nu ca un monolog pe care celălalt numai să stea să-l asculte și să nu zică nici pîs. Și pentru că tu faci așa, și așa ai făcut și cu mine, și vrei să faci și mai departe, uite, de aia mă despart de tine fără să te salut. Pur și simplu...

— ?